

Vieras- ja monikieliset lapset Oriveden varhaiskasvatuksessa

Sisältö

1	Johdanto	2
2	Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö	2
	2.1 Aloituskeskustelu ja tutustumiskäynti	3
	2.2 Varhaiskasvatussuunnitelman ja tarvittaessa suomi toisena kielenä -suunnitelman laadinta	3
	2.3 Suomalainen kasvatuskulttuuri	3
3	Suomi toisena kielenä -opetus	4
	3.1 Vieras- ja monikieliset lapset Oriveden varhaiskasvatuksessa	4
	3.2 Vastuut S2-opetuksessa	5
	3.3 Toisen kielen oppiminen ja opettaminen	6
	3.4 Äidinkielen opetus ja tukeminen	7
	3.5 Lapsen äidinkielen arviointi	7
4	Tulkin käyttö Orivedellä	7
	Liitteet	8

Työryhmä

Oriveden suomi toisena kielenä -suunnitelman eli Vieras- ja monikieliset lapset Oriveden varhaiskasvatuksessa ovat laatineet varhaiskasvatuksen erityisopettaja Miri Halmetoja ja varhaiskasvatuksen opettaja Kaisa Niiranen yhdessä puheterapeutti Tuija Järvisen kanssa.

1 Johdanto

Suomi toisena kielenä -opetus (S2-opetus) on säännöllistä ja tavoitteellista toimintaa, jossa lapsen kielitaitoa havainnoidaan ja dokumentoidaan jatkuvasti. Suomi toisena kielenä -opetusta annetaan silloin, kun lapsen oma äidinkieli on jokin muu kuin suomi.

Kielitaidon kehittymistä seurataan ja arvioidaan Kielipeda-arviointimateriaalin avulla. Materiaalia käytetään myös suomi toisena kielenä -opetuksen suunnittelussa ja seurannassa. Kielipeda-materiaalin avulla voidaan varmistaa, että kielitaidon arviointi ja opetus pohjautuvat asetettuihin tavoitteisiin ja että se on tasalaatuista.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan suomi toisena kielenä -opetuksen pedagogisen toiminnan tavoitteet. Henkilöstö toimii kielellisenä mallina ja on tietoinen siitä, että rikkaan ja monipuolisen kielen käyttö kaikissa vuorovaikutustilanteissa tukee lapsen suomen kielen oppimista. Kielitietoinen työskentelyote rikastuttaa kaikkien lasten kielen kehitystä. Henkilöstö sanoittaa toistuvasti kaikkia päivittäisiä tilanteita. Lisäksi henkilöstö hyödyntää aktiivisesti kaikissa toiminnoissa kielen oppimista tukevia menetelmiä, kuten esimerkiksi kuvia ja tukiviittomia. Lapsia rohkaistaan ilmaisemaan itseään ja itseilmaisulle annetaan aikaa sekä tilaa. Itseilmaisun tukena käytetään esimerkiksi esineitä ja kuvia.

Äidinkieli: kieli, jonka lapsi omaksuu ensimmäisenä

Kotikieli: kieli, jota lapsi käyttää kotona eniten

Monikielisyys: henkilöä, joka osaa kahta tai useampaa kieltä äidinkielen omaisesti

S2: suomi toisena kielenä

Vasu: lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Veo: varhaiskasvatuksen erityisopettaja

2 Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö

Suomessa varhaiskasvatus tukee huoltajia heidän kasvatustyössään. Varhaiskasvatuksen henkilöstöä sitoo vaitiolovelvollisuus. Huoltajien suomen kielen taito tulee ottaa huomioon. Kaikessa vuorovaikutuksessa heille puhutaan selkeästi, lyhyin lausein ja yksi asia kerrallaan. On tärkeää varmistaa, että huoltajat ymmärtävät keskusteltavan asian. Huoltajia rohkaistaan kysymään epäselvistä

asioista ja käytänteistä, jotka liittyvät lapseen ja suomalaiseen varhaiskasvatukseen.

Huoltajien kanssa sovitaan tiedotuskäytänteistä. Tiedotteista tehdään selkeitä. Huoltajien ja henkilöstön välinen viestitys tapahtuu Päikky-sovelluksen avulla. Muut viestintätavat ovat esimerkiksi WhatsApp, sähköposti ja kuvallinen viestivihko. Tarvittaessa huoltajille voidaan antaa tiedotteet myös paperisina. Huoltajille annetaan aloituskeskustelussa kuvitettu päiväjärjestys, josta käy selville, mitä varhaiskasvatuspäivän aikana tapahtuu. Kuvat auttavat sekä lasta että aikuisia hahmottamaan varhaiskasvatuksen arkea.

2.1 Aloituskeskustelu ja tutustumiskäynti

Ennen varhaiskasvatuksen alkua varataan aika tutustumiskäynnille, ja mukaan pyydetään tarvittaessa tulkki. Tutustumiskäynnin yhteydessä käydään aloituskeskustelu. Aloituslomake käydään yhdessä läpi tai täytetään aloituskeskustelussa. Aloituskeskustelussa opitaan tuntemaan lasta, perheen kulttuuria ja tapoja sekä sovitaan yhteisistä toimintatavoista. Lisäksi kerrotaan suomalaisesta varhaiskasvatuksesta.

Tutustumiskäynnillä kerrotaan konkreettisesti varhaiskasvatuksen arjesta. Perheen kanssa käydään päiväjärjestystä läpi kuvin ja tutustutaan tiloihin. On tärkeää varata aikaa myös perheen kysymyksille.

2.2 Varhaiskasvatussuunnitelman ja tarvittaessa suomi toisena kielenä -suunnitelman laadinta

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmasta käytetään lyhennettä vasu. Vasu-keskustelussa laaditaan lapselle oma pedagoginen suunnitelma. Tarvittaessa lapselle laaditaan suomi toisena kielenä -suunnitelma, joka kirjataan lapsen vasuun. Tämä S2-suunnitelma arvioidaan työtiimissä vähintään neljän kuukauden välein.

2.3 Suomalainen kasvatuskulttuuri

Eri kulttuureiden oppimis- ja kasvatuskäytännöt voivat olla erilaisia suomalaiseen verrattuna. Näistä asioista keskustellaan huoltajien kanssa.

- Varhaiskasvatuksessa toimitaan varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti. Toiminta on tavoitteellista, ja lapsen hyvinvointi on tärkeintä.
- Toiminnassa otetaan huomioon kulttuurien moninaisuus.
- Kaikki ihmiset ovat tasa-arvoisia.
- Lasten fyysinen rankaiseminen on kiellettyä Suomen laissa ja

varhaiskasvatuksessa ei käytetä fyysisiä rangaistuksia.

- Tunteiden ilmaisu on tärkeää ja sallittua.
- Suomessa ulkoillaan kaikenlaisissa sääolosuhteissa päivittäin.
- Kun lapsi on sairas, perhe järjestää lapsen hoidon kotona.
- Työntekijöitä kutsutaan heidän etunimillään.
- Orivedellä on käytössä ruokakasvatusmenetelmä Sapere.

3 Suomi toisena kielenä -opetus

Suomi toisena kielenä -opetuksen tulee olla systemaattista ja jatkuvaa. Lapsen kielen kehitystä arvioidaan jatkuvasti havainnoimalla lasta erilaisissa arjen tilanteissa. Lapsen tavoitteita mietittäessä tulee ottaa huomioon lapsen yksilöllinen kehitystaso sekä tausta. Toiminnan suunnittelua ja toteutusta ohjaavat varhaiskasvatussuunnitelma ja S2-suunnitelma.

3.1 Vieras- ja monikieliset lapset Oriveden varhaiskasvatuksessa

Orivedellä vieras- ja monikielisten lasten varhaiskasvatus järjestetään päiväkodissa tai perhepäivähoidossa. Mikäli huoli lapsen kielen kehityksestä on herännyt varhaiskasvatuksessa, päälinjauksena Orivedellä on, että lapsi on ollut vähintään kuusi kuukautta suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa säännöllisesti ennen kielellisiä tutkimuksia. Mikäli huoltajalla on huoli lapsen äidinkielen taidoista, tehdään tutkimukset tarpeen mukaan.

Lapsen vasu-keskustelussa varhaiskasvatuksen opettaja ja erityisopettaja keskustelevat yhdessä huoltajien kanssa selvittääkseen lapsen äidinkielen taitotason. Keskustelussa pyritään selvittämään myös, onko lapsen vahvempi kieli hänen äidinkielensä vai suomen kieli.

Mikäli varhaiskasvatuksessa herää tarve ohjata lapsi puheterapeutin tutkimuksiin, varhaiskasvatuksen opettaja tekee yhdessä tiimin kanssa myös suomen kielen arkihavainnoinnin. Arkihavainnointiin käytetään Kielipedassa olevaa lomaketta. Varhaiskasvatuksessa on käytössä myös Kettu-testi sekä Repun takanassa -materiaali puheen ja kielen kehityksen arviointia varten.

	Ennen aloitusta	1. kk	2. kk	3. kk	4. kk	5. kk	6. kk
Tutustumiskäynti (sisältää aloituskeskustelun)	X						
Lapsen kulttuuriin tutustuminen	X	X	X	X	X	X	X
Lapsen ja perheen perehdyttäminen varhaiskasvatuksen arkeen	X	X	X	X	X	X	X
Suomen kielen tietoinen käyttö	X	X	X	X	X	X	X
Vasun keskustelu -Lapsen äidinkielen arvio		havainnointi	havainnointi	X			
S2-suunnitelma		havainnointi	havainnointi	X			
S2-opetus				X	X	X	X
Suomen kielen arviointi		havainnointi	X	havainnointi	X	havainnointi	X

3.2 Vastuut S2-opetuksessa

Varhaiskasvatustyöryhmän johtajan vastuulla on huolehtia siitä, että varhaiskasvatuksen erityisopettaja on tietoinen yksikön erikielisistä lapsista. Varhaiskasvatustyöryhmän johtajan vastuulla on, että S2-opetusta järjestetään sitä tarvitseville lapsille. Hän vastaa myös henkilökunnan riittävydestä.

Päiväkodin S2-vastaavan varhaiskasvatuksen opettajan vastuulla on ylläpitää S2-opetukseen liittyvät materiaalit ajan tasalla, osallistua koulutuksiin ja tapauksiin. Hän välittää tiedot omaan yksikköönsä. Hän on ryhmän varhaiskasvatuksen opettajan tukena S2-opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Perhepäivähoidon osalta asia suunnitellaan tapauskohtaisesti yhdessä veon kanssa.

Varhaiskasvatuksen opettaja vastaa S2-opetuksen suunnittelusta ja toteutuksesta omassa ryhmässään.

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja on tukena S2-opetuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Kaikki päiväkodin tiimin jäsenet vastaavat osaltaan S2-opetuksen toteutuksesta arjessa. Vastuut kirjataan varhaiskasvatussuunnitelmaan.

3.3 Toisen kielen oppiminen ja opettaminen

Varhaiskasvatuksen opettaja vastaa ryhmänsä S2-opetuksen suunnittelusta ja kaikki lapsiryhmän kasvattajat vastaavat toteutuksesta. S2-opetusta voidaan antaa yksilö- tai ryhmämuotoisena lapsen tarpeen mukaan. S2-opetuksessa on tärkeä huomioida myös kaikki arjen tilanteet. Orivedellä käytetään Kielipedaarvointimateriaalia. Materiaali löytyy liitelistasta.

Kaikessa toiminnassa huomioidaan S2-opetuksen näkökulma. Lapsille mahdollistetaan päivittäin erilaisia tilanteita, joissa he voivat käyttää suomen kieltä sekä vahvistetaan ryhmäytymistä ja osallisuutta. S2-opetusta toteutetaan suunnitelmallisesti arjen tilanteissa sekä säännöllisissä ohjatuissa toiminnoissa, niin yksilötasolla kuin ryhmissä. Päivittäin toteutetaan lapsen tarpeisiin sopivaa kielen opetusta.

Lasten kielenkehityksen osa-alueet varhaiskasvatuksessa

Vuorovai- kutustaidot	Kielen ymmärtä- misentaidot	Puheen tuottamisen taidot	Kielen- käyttö taidot	Kielellinen- muisti ja sanava- rasto	Kielitietoi- suus
Kehittyvät kielelliset identiteetit					

3.4 Äidinkielen opetus ja tukeminen

Äidinkielen osaaminen on pohjana toisen kielen oppimiselle. Vastuu oman äidinkielen harjaannuttamisesta on huoltajilla. Varhaiskasvatus tukee ja kannustaa huoltajia puhumaan lapselle vain omalla äidinkielellään.

3.5 Lapsen äidinkielen arviointi

Orivedellä äidinkielen arviointi tehdään, mikäli lapsi on menossa puheterapia-arvioon tai perheneuvolan tutkimuksiin.

Arviointimateriaaleina käytetään Kettu-testiä ja Repun takanassa -materiaaleja.

Toteutus tulkkipalvelun kautta:

- Arviointimateriaali toimitetaan tulkille, jotta hän voi kääntää sen.
- Veo käy tulkin kanssa läpi materiaalin, jotta tulkki tietää kuinka toimia.
- Tulkki tekee tehtävät lapsen kanssa ja veo havainnoi.
- Tulkki käy tehtävän läpi veon kanssa ja veo kirjaa tulokset ja havainnot.
- Mikäli mahdollista, tulkki kertoo lyhyesti huoltajalle tulokset.
- Tulokset käydään läpi viimeistään seuraavassa vasu-keskustelussa.
- Veo lähettää yhteenvedon puheterapeutille ja/tai perheneuvolaan.

Mikäli Oriveden kasvatus- ja opetuspalveluissa työskentelee henkilö, jonka äidinkieli on sama kuin lapsella, voi hän tehdä äidinkielen arvioinnin.

Myös kyseisen kielen opettaja voi tehdä lapsen äidinkielen arvioinnin.

4 Tulkin käyttö Orivedellä

Tulkkia käytetään ainakin aloitus- ja vasu-keskusteluissa, mikäli huoltajan suomen kielen taito on sellainen, että väärinymmärryksen mahdollisuus on suuri. Tulkin käyttäminen on tärkeää aloituskeskustelussa, jossa täytetään tarvittavat lomakkeet, kerrotaan varhaiskasvatuksen keskeisistä asioista huoltajille sekä kuullaan heidän ajatuksiaan.

Tulkkauksen avulla varmistetaan, että huoltajat ja varhaiskasvatuksen henkilöstö tulevat ymmärretyiksi. Tulkki voidaan tilata paikalle, vaikka huoltajat kokevat, ettei tulkkia tarvita. Tulkkipalvelut tilataan aina kulloisenkin voimassa olevan sopimuksen mukaan.

Liitteet

- Liite 1. Varhaiskasvatuksen aloituslomake
- Liite 2. Minä-sivu
- Liite 3. Kielipeda-materiaali
- Liite 4. Päiväjärjestyspohja ja kuvat lapselle tarvittaessa
- Liite 5. Kuvitettu päiväjärjestys huoltajille
- Liite 6. Puhekupla-materiaali
- Liite 7. S2-kommunikaatiokansio
- Liite 8. Roihusen perhe -materiaalit
- Liite 9. Varhaiskasvatuksen kuvasanasto
- Liite 10. Arjen käytänteiden vinkkipankki henkilöstölle